

KURIER POWSTAŃCZY

WYDANIE SPECJALNE KURIERA WOLSKIEGO – BEZPŁATNEGO MIESIĘCZNIKA INFORMACYJNEGO DZIELNICY WOLA 29.07.2018

Powstaniec z patrolu por. Stanisława Jankowskiego „Agatona” i łącznicy przechodzą z posesji przy ul. Wroniej 8 do kamienicy Wronia 6. Fot. Stefan Batuk „Starba”

74. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego

Jak co roku, 1 sierpnia o godz. 17.00 zatrzymamy się, by upamiętnić tych, którzy w godzinę „W” stanęli do walki o wolność. Wspólnie z powstańcami, hołd żołnierzom i cywilnym mieszkańcom stolicy, oddadzą przedstawiciele różnych pokoleń i środowisk

Obojętność wobec zła bywa sprzymierzeńcem totalitaryzmu, a odrzucenie konformizmu w sytuacji największego zagrożenia, jest najważniejszą postawą, jaką człowiek może podarować sobie i współobywatelom.

II wojna światowa wybuchła za ledwie 21 lat po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Kres młodemu państwu, z trudem odbudowywanemu w warunkach niepewnej sytuacji geopolitycznej i głębokich podziałów społecznych, przyniósł nagle konflikt zbrojny. Włączenie się do walki o wolność wymagało zatem ogromnej odwagi od młodych ludzi, którzy odzyskiwali ją po raz pierwszy, ale i od tych, którzy sięgali po nią kolejny raz. Wbrew niepewno-

ści powstańcy warszawscy udowodnili, że odwaga i pełne zaangażowanie nie są tylko hasłami. Wolność trzeba urzeczywistniać każdego dnia.

Zachęcamy do wspólnego uczczenia poległych i zaginionych w Powstaniu Warszawskim. W szczególności pamiętamy o cywilnych mieszkańcach stolicy, bo większość ofiar zginęła przecież nie w wyniku walk, ale jako bezbronni cywile mordowani przez okupanta na ulicach miasta.

W programie tegorocznych obchodów znajdą się oficjalne uroczystości rocznicowe oraz okolicznościowe imprezy kulturalne i sportowe. Tradycyjnie, 1 sierpnia o godz. 19.30, odbędą się główne obchody przy pomniku Polegli Niepokonani

na cmentarzu Powstańców Warszawy, a 5 sierpnia o godz. 18.00 na skwerze Pamięci u zbiegu ul. Leszno i al. Solidarności, będą miały miejsce uroczystości w hołdzie ludności cywilnej Woli. O godz. 19.00 – po zakończeniu uroczystości na skwerze, odbędzie się Marsz Pamięci w kierunku cmentarza Powstańców Warszawy i zapalenie zniczy w miejscu wystawy „Zachowajmy ich w pamięci”.

W sierpniu odbędą się również koncerty, akcja tkania symbolicznych opasek powstańczych na skwerze Sierpnia 1944, II Bieg Pamięci Wola 1944 i spacer śladami powstania na Woli: Rzezi Woli, szpitali powstańczych, Batalionów „Zośka” i „Parasol”.

Redakcja

Koncert Sinfonia Viva

Specjalny koncert muzyki klasycznej, poświęcony pamięci wydarzeń związanych z Rzezi Woli, odbędzie się 5 sierpnia o godzinie 18.00 w amfiteatrze przy ul. Elekcyjnej 17. Wystąpi orkiestra Sinfonia Viva, która wykona utwory Tomasa Radziwonowicza, Fryderyka Chopina, Karola Szymanowskiego, Ignacego Paderewskiego, Witolda Lutosławskiego, Antonina Dvoraka i Mieczysława Karłowicza. Organizatorem koncertu jest Wolskie Centrum Kultury.

Orkiestra Sinfonia Viva powstała w 1998 roku z inicjatywy kompozytora i dyrygenta – Tomasza Radziwonowicza. Jej działalność to szeroki dorobek artystyczny w muzyce klasycznej, jazzowej i filmowej, ponad 50 albumów, koncerty w kraju i za granicą. To młodzi, utalentowani absolwenci Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Współpracując z innym artystami i samodzielnie, orkiestra otrzymała 9 nominacji do Nagród Muzycznych „Fryderyk” (m.in.: Henryk Miśkiewicz „Uniesienie” i Andrzej Smolik „3”). Nagrodę „Fryderyk”, w 2010 roku, orkiestra otrzymała za album Miki Urbaniak „Closer”. Sinfonia Viva jest najczęściej wybieraną do współpracy orkiestrą. Współpracowali z nią tacy artyści jak: Krzysztof Herdzin, Maryla Rodowicz, Henryk Miśkiewicz, Anna Maria Jopek oraz Krzesimir Dębski. Wstęp wolny.

Powstaje „Warszawska Księga Wolności”

Z okazji setnej rocznicy odzyskania niepodległości trwa miejska akcja zbierania podpisów pod przesłaniem dla kolejnych pokoleń. Z zebranych wśród mieszkańców stolicy wpisów, powstanie „Warszawska Księga Wolności 1918 – 2018 – 2118”, która 13 października 2018 roku zostanie umieszczona w kapsule czasu na następne 100 lat. Swoją podpis i kilka słów, można zostawić elektronicznie na stronie www.ksiegawolnosci.pl lub własnoręcznie w trakcie centralnych uroczystości rocznicowych Powstania Warszawskiego, 1 sierpnia o godz. 19.30, na cmentarzu Powstańców Warszawy przy ul. Wolskiej 174/176.

Uroczystości z okazji obchodów 74. rocznicy Powstania Warszawskiego

Uroczystości pod pomnikiem Polegli Niepokonani w 2017 r.

UROCZYSTOŚCI NA WOLI

31 lipca, wtorek, godz. 13.00
ul. Wolska, róg ul. Młynarskiej
Miejsce pamięci Zgrupowania „Waligóra”. Uroczyste złożenie kwiatów, warta honorowa.

31 lipca, wtorek, godz. 14.00
ul. Okopowa, róg ul. Mireckiego
Miejsce pamięci Zgrupowania „Radosław”. Uroczyste złożenie kwiatów, warta honorowa.

1 sierpnia, środa, godz. 19.30
ul. Wolska 174/176, cmentarz Powstańców Warszawy
Główne uroczystości rocznicowe – pomnik Polegli Niepokonani upamiętniający obrońców i mieszkańców Woli, którzy stracili życie w sierpniu 1944. Złożenie wieńców, wspólna modlitwa.

2 sierpnia, czwartek, godz. 18.00
ul. Żytnia 1, sanktuarium św. Faustyny
Msza święta w rycie trydenckim, z udziałem Grupy Historycznej Zgrupowania „Radosław” w intencji powstańców warszawskich. Po mszy, na dziedzińcu kościoła, program artystyczny.

3 sierpnia, piątek, godz. 13.00
Skwer Zgrupowania Armii Krajowej „Chrobry II”, ul. Chmielna 132/134
Miejsce pamięci Zgrupowania „Chro-

bry II”. Uroczyste złożenie kwiatów, warta honorowa.

3 sierpnia, piątek, godz. 15.00
ul. Chłodna, róg ul. Żelaznej
Miejsce pamięci Zgrupowania „Chrobry I”. Uroczyste złożenie kwiatów.

5 sierpnia, niedziela, godz. 12.00
pałacik Michła, ul. Wolska 40
Miejsce pamięci Batalionu „Parasol” Zgrupowania „Radosław”. Uroczyste złożenie kwiatów, warta honorowa. Koncert pamięci ofiar Rzezi Woli.

5 sierpnia, niedziela, godz. 14.00
Skwer między ul. M. Anielewicza i ul. Okopową
Główne uroczystości rocznicowe. Miejsce pamięci Batalionu „Zośka” Zgrupowania „Radosław”. Upamiętnienie wyzwolenia obozu koncentracyjnego „Gęsiówka”.

5 sierpnia, niedziela, godz. 16.00
ul. Górczewska 32
Miejsce największej egzekucji na Woli. Uroczyste złożenie kwiatów, warta honorowa. Koncert poświęcony pamięci ofiar Rzezi Woli.

5 sierpnia, niedziela, godz. 17.00
ul. Karolkowa 53
Uroczyste złożenie kwiatów przy tablicy pamięci harcerzy Drużyny nr 100 im. E. Plater Harcerskiego Patrolu Sa-

nitarnego Obwodu AK Wola.

5 sierpnia, niedziela, godz. 18.00
skwer Pamięci u zbiegu ul. Leszno i al. Solidarności
Pomnik poświęcony 50-ciu tys. mieszkańców Woli zamordowanych przez Niemców podczas Powstania Warszawskiego w 1944 r. Główne uroczystości rocznicowe w hołdzie ludności cywilnej Woli z okazji ogólnowarszawskiego Dnia Pamięci Mieszkańców Woli wymordowanych przez Niemców w trakcie Powstania Warszawskiego.
godz. 19.00 – po zakończeniu uroczystości: Marsz Pamięci w kierunku cmentarza Powstańców Warszawy i zapalenie zniczy w miejscu wystawy „Zachowajmy ich w pamięci”.

6 sierpnia, poniedziałek, godz. 18.30
ul. Karolkowa 49
Miejsce poświęcone pamięci rozstrzelanych przez Niemców 6 sierpnia 1944 r. redemptorystów i harcerzy „Szarych Szeregów”, hufców-rojów „Giewont” i „Giermków Wolności” pełniących służbę w okresie okupacji i Powstania Warszawskiego. Msza święta, koncert pamięci ofiar Rzezi Woli, złożenie kwiatów.

UROCZYSTOŚCI GŁÓWNE

31 lipca, wtorek
godz. 10.00 – uroczysta sesja Rady m.st. Warszawy. Sala Balowa, Zamek Królewski
godz. 18.00 – polowa msza święta, pl. Krasińskich, przy pomniku Powstania Warszawskiego
godz. 19.00 – apel poległych, pl. Krasińskich, przy pomniku Powstania Warszawskiego
godz. 20.30 – koncert „Sierpniowa miłość”, pl. Krasińskich

1 sierpnia, środa
godz. 9.00 – złożenie kwiatów pod tablicą upamiętniającą podpisanie przez płk. Antoniego Chruściela „Montera”, dowódcę Okręgu Warszawskiego AK, rozkazu rozpoczęcia Powstania Warszawskiego, ul. Filtrowa 68 (dawna sie-

dziba kwatery Okręgu Warszawskiego AK)

godz. 10.00 – uroczystości przy pomniku Mokotów Walczący – 1944, park im. gen. G. Orlicza-Dreszera, Marsz Mokotowa – przemarsz ul. Puławską do ul. Dworkowej

godz. 13.15 – złożenie kwiatów pod pomnikiem gen. S. Roweckiego „Grotta”, róg ul. F. Chopina i Al. Ujazdowskich

godz. 14.00 – uroczystości przy pomniku Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej, róg ul. Wiejskiej i J. Matejki

godz. 16.00–16.45 – złożenie kwiatów przy grobie gen. A. Chruściela „Montera”, cmentarz Wojskowy na Powązkach
godz. 17.00 – Godzina „W” – oddanie hołdu powstańcom, pomnik Gloria Victis, cmentarz Wojskowy na Powązkach

godz. 19.30 – uroczystość złożenia wieńców i wspólna modlitwa przy pomniku Polegli Niepokonani, cmentarz Powstańców Warszawy, ul. Wolska 174/176

godz. 21.00 – uroczystości na kopcu Powstania Warszawskiego – rozpalenie Ogniska Pamięci, ul. Bartycka

5 sierpnia, niedziela

godz. 14.00 – uroczystość upamiętniająca rocznicę wyzwolenia obozu koncentracyjnego „Gęsiówka” przez żołnierzy Batalionu „Zośka”, skwer między ul. M. Anielewicza i ul. Okopową

godz. 18.00 – uroczystość w hołdzie Ludności Cywilnej Woli przy pomniku Pamięci Ludności Woli wymordowanej w czasie powstania 1944 r., skwer Pamięci u zbiegu ul. Leszno i al. Solidarności

godz. 19.00 – po zakończeniu: Marsz Pamięci w kierunku cmentarza Powstańców Warszawy i zapalenie zniczy w miejscu wystawy „Zachowajmy ich w pamięci”

2 października, poniedziałek,

godz. 18.00
Zgaszenie ognia na kopcu Powstania Warszawskiego – zakończenie obchodów, ul. Bartycka

Centrum Informacyjne
Do 5 sierpnia 2018 r., także w soboty i niedziele (w godz. 10.00–18.00), w Muzeum Powstania Warszawskiego, przy ul. Grzybowskiej 79, działa Centrum Informacyjne obchodów 74. rocznicy Powstania Warszawskiego

Komunikat organizacyjny: uroczystości przy pomniku Polegli Niepokonani

1 sierpnia, przy pomniku Polegli Niepokonani na cmentarzu Powstańców Warszawy, przy ul. Wolskiej 174/176, odbędą się centralne uroczystości rocznicowe, w których wezmą udział kombataneci, mieszkańcy, przedstawiciele władz państwowych i samorządowych. Uroczystość rozpocznie się o godz. 19.30, a ok. godz. 21.00 zostanie odprawiona msza św. Obchody będą transmitowane na telebimie ustawionym u zbiegu ul. gen. J. Sowińskiego i drogi szutrowej, na której zostaną ustawione krzesła dla uczestników.

Uroczystość spowoduje niedogodności podyktowane względami bezpieczeństwa i koniecznością zapewnienia sprawnej organizacji. Będzie można skorzystać z parkingu przy ul. Sowińskiego vis à vis wjazdu na cmentarz, po przeciwnej stronie ul. Wolskiej.

- Na ul. gen. J. Sowińskiego wystąpią utrudnienia w ruchu pieszym w godz. 17.30–21.00.
- Dojście do pomnika i złożenie kwiatów będzie możliwe do godz. 18.00 (od strony schodów za pomnikiem).
- Od godz. 18.00, teren uroczystości zostanie zamknięty do ok. godz. 21.00.

W trakcie uroczystości będzie można złożyć podpis pod przesłaniem dla kolejnych pokoleń. Z zebranych wpisów powstanie Warszawska Księga Wolności, która jesienią 2018 r., zostanie umieszczona w kapsule czasu na następne 100 lat.

Troska o wolskie miejsca pamięci

W 74. rocznicę Powstania Warszawskiego, 135 miejsc pamięci na Woli przechodzi renowację. Dodatkowo, tablice upamiętniające wydarzenia Powstania Warszawskiego: zdobycie KL Warschau oraz ofiary niemieckich egzekucji w fabryce Franaszka, zyskają bardziej wyeksponowane lokalizacje

Miejsce pamięci przy ul. Górczewskiej 32

Trwa renowacja 135 miejsc pamięci narodowej znajdujących się na Woli. Profilaktyka konserwatorska obejmuje mycie, usuwanie graffiti, uzupełnianie ubytków i uczytnianie liter oraz zabezpieczenie biobójcze pomników.

Dodatkowo, dwa obiekty zyskają lepiej wyeksponowaną lokalizację. Mało widoczne tablice upamiętniające zdobycie niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Warschau, znajdą się w miejscu dawnej wieży strażniczej obozu u zbiegu ul. Anielewicza i Okopowej, a tablica poświęcona 6 tys. mieszkańców zamordowanym przez Niemców w fabryce Franaszka, będzie przeniesiona, z zaniedbanego budynku zamkniętej uczelni, na ocalały mur fabryki przy ul. Wolskiej 43.

Nowe upamiętnienie zdobycia 5 sierpnia 1944 r. przez Batalion „Zośka” KL Warschau, nazywanego „Gęsiówką”, to inicjatywa dzielnicy i Społecznego Komitetu Opieki nad Grobami Poległych Żołnierzy Batalionu „Zośka”.

– Zdobycie „Gęsiówki” to jedna z najpiękniejszych kart powstania: operacja z użyciem zdobytego czołgu „Pantera”, zakończona sukcesem z nielicznymi stratami własnymi, pozwoliła uwolnić paruset Żydów i odbudować połączenie między Wolą, a Starym Miastem – powiedział przewodniczący komitetu Piotr Sikorski, a Mariusz Budziszewski, zastępca burmistrza Woli dodaje: – Jedynym znakiem w przestrzeni publicznej, upamiętniającym tamto wydarzenie, są tablice umurowane w ścianę budynku przy ul. Anielewicza 34. Stworzenie miejsca pamięci

w zaproponowanej przez nas lokalizacji poprawi warunki ekspozycji i czytelność przekazu historycznego.

Nowe miejsce upamiętnienia to skrzyżowanie ul. Anielewicza i Okopowej, gdzie na kamiennych prostopadłościanach zawisną tablice przeniesione z budynku przy ul. Anielewicza. Termin zakończenia prac planowany jest na koniec lipca, a uroczystości odbędą się 5 sierpnia o godz. 14.00.

Dzielnica podjęła też starania o przeniesienie tablicy Tchoraka – poświęconej 6 tys. mieszkańcom zamordowanym w fabryce Franaszka w trakcie Rzezi Woli – z terenu zamkniętej Wyższej Szkoły Ekonomicznej AlmaMer na ocalały mur fabryki przy ul. Wolskiej 43.

Właściciel uczelni nie zabezpieczył skutecznie obiektu. Otoczenie miejsca pamięci jest zaniedbane i niszczone, dochodzi tam do aktów wandalizmu i podpałów. Mimo licznych działań podejmowanych przez urząd dzielnicy i społeczników, teren jest wciąż dewastowany. W tej sprawie władze dzielnicy korespondowały z rektorem uczelni, Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Policją, Strażą Miejską i IPN. – Po uzyskaniu zgody IPN przystąpiliśmy do uporządkowania miejsca pamięci. Wyłoniliśmy wykonawcę w celu demontażu tablicy z budynku administracyjnego byłej uczelni i przeniesienia jej na oryginalny mur fabryki. Prace potrwają do końca lipca – mówi burmistrz Woli Krzysztof Strzałkowski.

red.

„Utkani z wolności” – dziergamy powstańcze opaski

Zapraszamy na koncert warszawskiej piosenki i wspólne dzierganie symbolicznych opasek powstańczych, które opłotą drzewa na skwerze Sierpnia 1944

Akcja „Utkani z wolności” na skwerze Władysława Bartoszewskiego

Z okazji 100-lecia odzyskania niepodległości, 4 sierpnia o godz. 16.00, na skwerze Sierpnia 1944, odbędzie się akcja dziergania powstańczych opasek. To drugie – po tkaniu flagi na skwerze Władysława Bartoszewskiego – spotkanie dziewiarskie przygotowane dla mieszkańców przez ZGN Wola.

Uczestnicy wspólnie wydziergają białe i czerwone kwadraty i przygotowują opaski, którymi opłotą drzewa na skwerze. Będzie to wyjątkowy czas na naukę rę-

кодзиela i spotkanie z sąsiadami. W akcję włączyły się też grupy miłośników rękodziela, m.in. „Splot inspiracji”, „Warszawskie Szarotki”, czytelnicy bloga Zamotana.pl oraz wolscy seniorzy. O godz. 19.00 odbędzie się koncert zespołu Wawa Cafe, poświęcony przedwojennej i współczesnej Warszawie. Skwer znajduje się na tyłach budynków Wolska 58, Płocka 21-25-27-29.

red.

Spacery śladami powstańczej Woli

Powstańcza historia Woli to tragiczny splot działań militarnych, strat i przeżyć ludności cywilnej. Ponad 70 lat od tych wydarzeń, przewodnicy warszawscy, oprowadzą mieszkańców śladami Rzezi Woli, szpitali powstańczych, batalionów „Zośka” i „Parasol”

Cykl otworzy spacer „Pałac Michła, Żytnia, Wola”. W czwartek, 2 sierpnia o godz. 15.30, uczestnicy spotkają się przy pomniku obrońców pałacyku Michła przy ul. Wolskiej 40 i udadzą się w kierunku sanktuarium św. Faustyny przy ul. Żytnej 1, skąd w 1944 r. do walk wyruszył batalion „Parasol”. Spacer poprowadzi przewodnik Adrian Sobieszczański z grupy „Warszawy historia ukryta”.

Kolejnym tematem będą losy cywilnych mieszkańców w trakcie Rzezi Woli. Przewodniczka, Jolanta Głodowska z Fundacji Hereditas, która poprowadzi ten i kolejne spacery, opowie o miejscach związanych z niemieckimi egzekucjami w sierpniu 1944 r., (m.in. parku pamięci, skwerze Wandy Lurie, zakładach Franaszka, kościele św. Wojciecha). Zbiórka 4 sierpnia (sobota) o godz. 11.00 przed kościołem Redemptorystów przy ul. Karłkowej 49.

W niedzielę, 5 sierpnia o godz. 11.00, pod „Pedetem” (róg ul. Wolskiej i Młynarskiej), rozpocznie się spacer „Czas walki”, w trakcie którego grupa odwiedzi miejsca działań powstańczych

i zaśpiewa piosenki, mówiące o tamtych dniach. Każdy otrzyma minispiewniczek.

Spacer śladami Batalionu „Zośka” odbędzie się 11 sierpnia (sobota), o godz. 11.00, przy ul. Okopowej róg ul. Mireckiego. Batalion powstał pod koniec sierpnia 1943 r. W powstaniu walczył w Zgrupowaniu „Radosław”. Przewodnik przejdzie z grupą jego wolskim szlakiem i zatrzyma się w miejscach największych walk i strat.

Cykl zamknie wycieczka szlakiem powstańczych szpitali. Na Woli, w czasie powstania, działały cztery placówki: Szpital Wolski, Szpital św. Stanisława, Szpital św. Łazarza, Szpital dziecięcy Karola i Marii. Każdy z nich był świadkiem bohaterstwa służby medycznej. Grupa zapali znicze w miejscach, w których mordowano chorych, lekarzy i pielęgniarki. Przewodnik wskaże miejsca, w których znajdowały się punkty sanitarne. Zbiórka 18 sierpnia (sobota) o godz. 11.00 przed Szpitalem Zakaźnym, ul. Wolska 37. Projekt Fundacji Hereditas współfinansuje Dzielnica Wola.

red.

Rzeź Woli – protokoły zeznań świadków złożonych przed Główną Komisją Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce

ANNA HOŁDAK

Warszawa, 20 grudnia 1945 r.

Sędzia Halina Werenko, delegowana do Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Warszawie, przesłuchiwała niżej wymienioną, w charakterze świadka. Po uprzedzeniu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań i znaczeniu przysięgi sędzia odebrała przysięgę na zasadzie art. 109 KPK. Świadek zeznała, co następuje:

Imię i nazwisko: Anna Hołdak

Data urodzenia: 25 lipca 1890 r.

Zajęcie: ogrodniczka

W czasie powstania warszawskiego mieszkalam w Warszawie przy Górczewskiej 90, gdzie miałam zakład ogrodniczy. 8 sierpnia wpadła do naszego domu grupa żołnierzy niemieckich, wydając rozkaz, by wszyscy wyszli (raus).

Wyszłam razem z matką, Katarzyną Boczkowską (l. 81) oraz dwiema córkami Romaną-Henryką i Anną-Cecylią i dołączyłam się do grupy mieszkańców przy ul. Wolskiej. Na Górczewskiej część domów płonęła, niektóre były już wypalone. Kręciło się dużo żołnierzy niemieckich i „Ukraińców”.

Nasza grupa szła ul. Elekcyjną, Wolską do ul. Bema, w kierunku Dworca Zachodniego. Przed bramą domu numer 54, przy ul. Bema, zauważyłam flagę Czerwonego Krzyża, stał tam żołnierz niemiecki, który nas zobaczył i kazał mej matce, 81-letniej, i młodszej córce 13-letniej, by udały się do Czerwonego Krzyża, pozostawiając mnie w transporcie. Córka moja rozplakała się, trzymając mnie kurczowo mówiąc, że nie pójdzie. Ostatecznie, żołnierz machnął ręką i zabrał tylko matkę, którą wprowadził do domu.

Byłam zdenerwowana, nie zauważyłam, czy innych także zatrzymują. Ile osób było na podwórzu, też nie widziałam. Musiałam odejść z grupą ludności cywilnej na Dworzec Zachodni.

Przewieziono mnie do obozu przejściowego w Pruszkowie, skąd udało mi się wydostać na wolność.

Od chwili zabrania matki do „Czerwonego Krzyża” ślad po niej zaginął, mimo [moich] energicznych poszukiwań.

Po powrocie do Warszawy, w kwietniu 1945 roku, od mieszkańców domów sąsiadu-

jących z domem numer 54 przy Bema, dowiedziałam się, że w tym budynku, żołnierze niemieccy, w ciągu kilku dni, około 8 sierpnia, grupowali osoby starsze, kaleki i niepełnosprawne, odłączając je, tak jak moją matkę od transportów ludności cywilnej pędzonej na Dworzec Zachodni, a następnie spalili dom razem ze zgromadzoną w nim grupą.

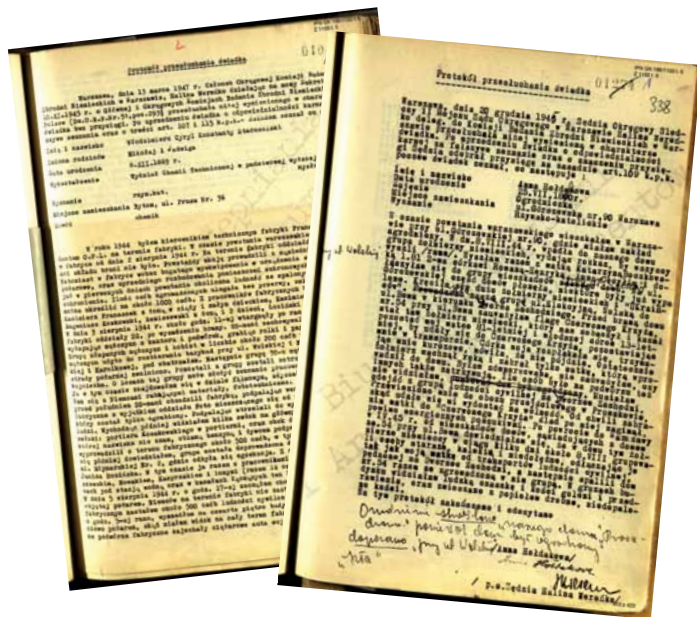
W gruzach budynku widziałam ludzką czaszkę oraz kości gołeni i przedramienia, a także zmieszane z popiołem drobne, niedopalone kości.

Na tym protokół zakończono i odczytano.

WŁODZIMIERZ STAROSOLSKI

Warszawa, 13 marca 1947 r.

Członek Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich, [sędzia] Halina Werenko, przesłuchiwała niżej wymienionego,

w charakterze świadka, bez przysięgi. Uprzedzony o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oraz o treści art. 107 i 115 KPK, świadek zeznał, co następuje:

Imię i nazwisko: Włodzimierz Cyryl Rodzenty Starosolski

Data urodzenia: 8 grudnia 1889 r.

Zawód: chemik

W roku 1944 byłem kierownikiem technicznym fabryki Franaszka i komendantem Obrony Przeciwlotniczej na terenie fabryki. W czasie Powstania Warszawskiego byłem w fabryce od 2 sierpnia. Na terenie fabryki, oddziałów powstańczych, ani składu broni, nie było. Powstańcy akcję prowadzili z sąsiednich pustych domów. Natomiast w fabryce, wobec bogatego wyekwipowania

w urządzenia sanitarne, przeciwpożarowe oraz uprzedniego rozbudowania pomieszczeń schronowych, zgromadziła się w pierwszych dniach powstania, okoliczna ludność ze spalonych domów, szukając schronienia.

Liczba osób zgromadzonych ulegała bez przerwy zmianom, w przybliżeniu można ją określić na ok. tysiąc osób. Z pracowników fabrycznych byli między innymi: Kazimierz Franaszek z żoną w ciąży i małym dzieckiem, Kazimierz Rajewski z żoną, Eugeniusz Koskowski, Remiszewski z żoną i dwójgim dziećmi, Łoziński z żoną. 3 sierpnia, ok. godz. 11.00, wtargnęły po raz pierwszy na teren fabryki oddziały SS, po wysadzeniu bramy. SS-mani zachowywali się brutalnie, wyłapując mężczyzn z kantoru i podwórek, grabiąc rolki i papier fotograficzny. Grupa

Wychodząc później, widziałem kilka zwłok na głównym podwórku. Mianowicie ciała: portiera Kosakowskiego w portierni i obok działu Foto ranną kobietę, której nazwiska nie znam, oblaną benzyną i żywcem podpaloną. W tym czasie SS-mani wyprowadzili z terenu ok. 500 osób, w tym większość kobiet. Jak się później dowiedziałem, grupa została doprowadzona do zajezdni tramwajów przy ul. Młynarskiej 2, gdzie odbyła się egzekucja. Z egzekucji tej ocalała Janina Rozińska. W tym czasie ja, razem z pracownikami fabryki: Koskowskim, Remiszewskim, Nowakiem, Kasprzakiem i innymi (14 osób), ukrywaliśmy się w piwnicach pod stacją wodną i w kanałach łączących ten budynek z innymi.

5 sierpnia, o godz. 17.00, zacząłem chodzić po terenie fabryki objętej pożarem. Niemców nie zastałem. W głównym schronie fabrycznym zastałem ok. 500 osób ludności cywilnej. 6 sierpnia, o godz. 5.00 rano, wyszedłem na czwarte piętro budynku M, objętego jeszcze częściowo pożarem, skąd miałem widok na cały teren. Koło godz. 11.00, na główne podwórze fabryczne, zjechały ciężarowe auta wojskowe (widziałem dwa takie auta) z grupami SS-manów. Część z nich (ok. 30) ustawiła się półkołem na głównym podwórzu fabryki, a reszta zaganiała ludzi z ulicy, złapanych na terenie [i] wyprowadzonych ze schronu. Później dowiedziałem się, iż wyprowadzono na egzekucję ludzi z pomieszczeń schronu położonego bliżej wyjścia. Ludzie, którzy kryli się głębiej i nie wyszli na wołanie raus, ocaleli. SS-mani ustawieni półkołem zabijali doprowadzonych, strzelając z pistoletów. (...)

Wieczorem, razem z 20 osobami, ukryliśmy się na terenie fabryki w kanałach do 5 września. Jak się później dowiedziałem, 8 sierpnia Niemcy wyprowadzili ze schronu pozostałą przy życiu ludność, kierując ją do kościoła św. Wojciecha.

5 września przekradłem się na teren Szpitala św. Stanisława, dokąd stopniowo przekradali się inni. Szpital ten opuściłem 22 września 1944 r.

Na tym protokół zakończono i odczytano.

Relacje świadków udostępniane są w portalu ZapisyTerroru.pl Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami im. Witolda Pileckiego. Pochodzą ze zbiorów Instytutu Pamięci Narodowej

Oficerowa

W naszym domu pojawiła się elegancka pani, która była żoną polskiego oficera z Fortu Wola. Małżonek w czasie działań wojennych otrzymał zadanie służbowe i pani została sama. Zdaje się, że miała na imię Maria – wspomina ocalała z Rzezi Woli – Janina Mańkowska, współinicjatorka obchodzonego 5 sierpnia Dnia Pamięci Mieszkańców Woli

W sierpniu mija 6. rocznica odsłonięcia mozaiki Nieznanego Mieszkańca Warszawy autorstwa Michała Zadary. Na portrecie bezimiennej kobiety, ułożonym przy moście Poniatowskiego z 33 tysięcy kamieni, jest napis: „Tu leży trup nieznanego mieszkańca Warszawy”, zaczerpnięty z wiersza Antoniego Słonimskiego.

Wcześniej artysta wystosował apel o podarowanie swojego otoczenia budowie pomnika: „(...) Układając mozaikę, my warszawiacy i przyjaciele stwarzamy portret naszej współobywatelki, która zginęła w czasie powstania, i która nigdy nie miała grobu, na którym wypisane by było jej imię i nazwisko.”

Mając w sercu osobę, którą chciałam upamiętnić, włączyłam się do akcji. Bardzo bliski mi jest park Sowińskiego, gdzie 5 sierpnia okupanci zamordowali ok. 1500 osób – dlatego spod parkanu ul. Wolskiej, gdzie miał miejsce ten czyn, wygrzebałam kilka kamyczków, wpisując się w budowę mozaiki. Ma ona dla mnie osobistą historię, napisaną tragedią dni powstania w naszej kamienicy.

Elegancka pani

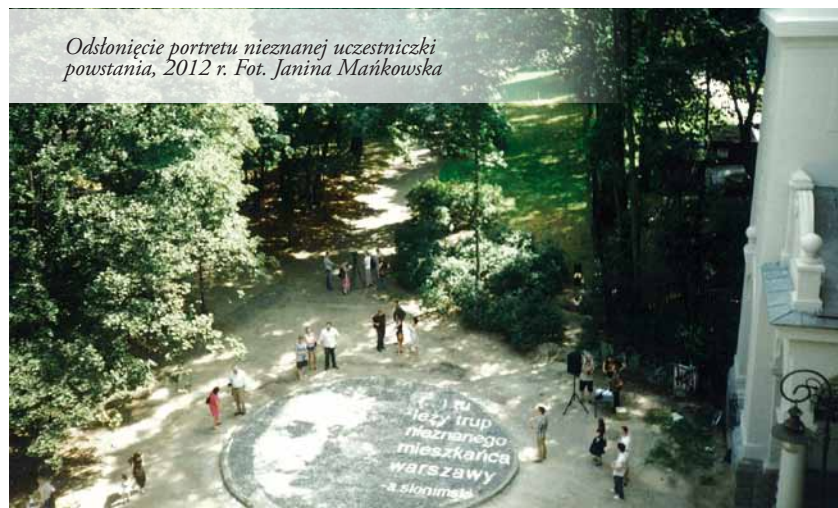
Przed wybuchem wojny mieszkaliśmy przy ul. Wolskiej. We wrześniu 1939 r. nasz dom został zbombardowany, a my straciliśmy dach nad głową. Byliśmy dziećmi: pięć, siedem i dziewięć lat, a był to dopiero

ro początek okupacji. Znaleźliśmy jakieś mieszkanie graniczące z cudem. W końcu, po usilnych poszukiwaniach przez rodziców, zamieszkaliśmy w małym mieszkaniu przy ul. Sowińskiego.

Wtedy właśnie, w nowym miejscu zamieszkania, pojawiła się dwudziestokilkuletnia, ładna, elegancka pani, która była żoną polskiego oficera z Fortu Wola. Małżonek w czasie działań wojennych otrzymał zadanie służbowe i pani została sama. Gdy niemieckie władze wojskowe zajęły Fort Wola, nakazały żonie oficera opuszczenie mieszkania. Tak stała się samotną, bezdomną osobą. Lokatorka z naszego nowego domu, z mieszkania nr 21 na drugim piętrze, pozwoliła jej tymczasowo u siebie zamieszkać.

Gospodyni i żona oficera były biedne. Sąsiedzi próbowali jej pomagać datkami, ale nie rozwiązywało to problemu. Najbardziej mogła liczyć na proboszcza parafii św. Wawrzyńca, ks. Mieczysława Krygiera, który był prezesem Caritasu, ale miał do wspierania wielu potrzebujących.

Choć pani ta często gościła w naszym domu, a z mamą była zaprzyjaźniona, nie jestem pewna jej imienia, zdaje się, że miała na imię Maria. Pani Maria, zapraszana, chętnie bywała u nas, gdzie toczyły się ciekawe rozmowy, była częstowana ziołową herbatą, talerzem zupy czy plackiem ziemniaczanym.

Odsłonięcie portretu nieznanego uczestniczki powstania, 2012 r. Fot. Janina Mańkowska

Mama udostępniła jej również łóżko turystyczne. Żyła przez wszystkie te lata w ogromnej biedzie i stresie.

W 1943 r. nasza sytuacja materialna uległa pogorszeniu. Tata został aresztowany, siostra Irenka rozpoczęła naukę w Gimnazjum Handlowym, wstąpiła do harcerstwa. Pani Maria ciągle u nas bywała.

Czerwona suknia

Nadszedł czas powstania. 4 sierpnia przyjechali „Ukraińcy”. Rozprzestrzeleni się w okolicy naszego domu. Była to istna szarańcza: obwieszeni amunicją krzyczeli, strzelali na oślep, wpadali do mieszkań i okradali ludzi. Nadeszła wiadomość o gwałcie w sąsiedztwie.

Wtedy zapukała do drzwi pani Maria. Weszła do nas, odnosząc łóżko turystyczne. Mama bardzo się zdziwiła. Pytała ją, na czym będzie spała. Pani Maria nie była jednak rozmowna. Powiedziała, że jej już nie będzie potrzebne. Mieszkaliśmy na parterze od strony ulicy. Za oknem biegli „Ukraińcy” sięjąc lęk i przerażenie. Pamiętam, że pani Maria chciała zbliżyć się do okna, ale mama ją powstrzymała.

W niedługim czasie rozeszło się po budynku, że „oficerowa” zwariowała. Pobiegliśmy szybko, aby zobaczyć, co się wydarzyło. Okno mieszkania nr 21

wychodziło na podwórze. Na drugim piętrze stała pani Maria, w zwiewnej czerwonej sukni i turbanie. Z szeroko wzniesionymi rękoma mówiła: „Te samoloty są święte...” Nie zniosła napięcia. Żyła w ekstremalnej sytuacji, a była osobą delikatną. Załamała się nerwowo i nikt nie mógł jej pomóc.

Właścicielka mieszkania przeszła do sąsiadki. Mieszkańcy uznali, że zapalki w posiadaniu pani Marii mogą stworzyć niebezpieczeństwo i trzeba je usunąć z mieszkania. Ustalono, że może to zrobić tylko nasza mama. Wzięła mnie za rękę i poszłyśmy. Wygląd pani Marii był zupełnie inny, niemal się nie odzywała. Następnego dnia Woleń zaatakował Dirlewanger. Przed domem zjawili się „Ukraińcy”, nakazując opuszczenie mieszkań i stawiając nas pod murem... Pani Marii wśród zgromadzonych nie było.

Po zakończeniu wojny nie było jej ani wśród żywych, ani wśród umarłych. Szukaliśmy, rozpytywaliśmy, ale nigdy żadna wiadomość o żonie polskiego oficera nie pojawiła się.

Cieszę się, że mogę ją widzieć w tym kamiennym pomniku i snuć własne wspomnienia o tej miłej, skrzywdzonej przez wojnę, młodej kobiecie.

Janina Mańkowska

Pożegnaliśmy Mściława Lurie

W czerwcu tego roku, ze smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci Mściława Lurie, syna Wandy Lurie – Warszawskiej Niobe, która ocalała z egzekucji w trakcie Rzezi Woli

W trakcie egzekucji w fabryce Ursus przy ulicy Wolskiej, Wanda Lurie straciła trójkę dzieci. W łonie matki przeżył Mściław Lurie, który przez całe życie dbał o pamięć o losach ludności cywilnej w Powstaniu Warszawskim. Na łamach Kuriera Powstańczego wspominał: – Wiele razy pytałem o tamte wydarzenia, niewiele odpowiedzi dostawałem. To był temat z pogranicza tabu. Wszystkiego dowiedziałem się będąc 15-latką, kiedy mama zaczęła

się otwierać w momencie odejścia ojca po ciężkiej chorobie.

Naznaczony traumatycznymi przeżyciami, równoległym powstaniem, nie przestawał szukać odpowiedzi. W 2004 r. wydał książkę „Polska Niobe”.

Rodzina Lurie od końca lat 30. mieszkała przy ul. Wawelberga. 5 sierpnia 1944 r., Wandę Lurie, wraz z innymi ukrywającymi się w piwnicach mieszkańców okolicznych ulic, Niemcy wypędzili do fabryki Ursus przy ul. Wolskiej 55, gdzie rozstrze-

lali kilka tysięcy osób. Pod stołem ciał przeżyła ciężarna Wanda. Po kilku dniach pognano ją do kościoła św. Wojciecha, skąd trafiła do obozu przejściowego w Pruszkowie. 20 sierpnia 1944 r. w Dulagu 121, urodził się jej ocalały syn. Za upamiętnianie losów mieszkańców Warszawy Mściław Lurie został uhonorowany m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi i Medalem „Pro Patria”.

red.

Wznowienie monografii Adama Borkiewicza

Ukazało się wznowienie słynnej monografii Adama Borkiewicza „Powstanie Warszawskie 1944. Zarys działań natury wojskowej”. Wydanie, uzupełnione o współczesny stan badań i mapy, uaktualnia wiedzę o militarnych aspektach powstania

„Powstanie Warszawskie 1944” autorstwa Adama Borkiewicza, historyka wojskowości i członka Komendy Głównej AK, to analiza militarnego aspektu walk powstańczych w sierpniu i wrześniu 1944 roku. Monografię, w opracowaniu naukowym Katarzyny Utrackiej, historyczki i autorki książki „Powstańcze miejsca pamięci. Wola 1944”, wydanej przez Urząd Dzielnicy Wola w 2009 r., opublikowało Muzeum Powstania Warszawskiego. To pierwsza edycja po ponad 60 latach od premiery i niemal pół wieku od ostatniego wznowienia.

Monografię uzupełniono o współczesny stan badań: aneksy, komentarze, przypisy rzeczowe, mapy, plany sytuacyjne i schematy organizacyjne oddziałów powstańczych. Zagadnienia wojskowe zostały opatrzone wstępem historycznym i zilustrowane archiwalnymi fotografiami.

Autor monografii, Adam Borkiewicz, był żołnierzem Legionów Polskich, pułkownikiem WP, uczestnikiem wojny obronnej 1939 roku i Powstania Warszawskiego. W 1957 roku opublikował swoje monumentalne dzieło, które powstało m.in. na podstawie akt

i świadectw AK. Lata, które minęły od premiery książki, były czasem badań i odkryć. Najnowsza edycja uaktualnia wiedzę o wojskowych aspektach Powstania Warszawskiego – rozwikłano i sprostowano wiele pseudonimów i nazwisk, opatrzone treść komentarzami uwzględniającymi aktualny stan badań. Nie zapomniano także o uzupełnieniach topograficznych, komentarzach w przypisach i indeksie topograficznym, które zmieniają książkę w przewodnik po Warszawie z 1944 roku.

MPW/red.

Marsz Pamięci

5 sierpnia, ulicami Woli, przejdzie marsz upamiętniający ofiary cywilne, które zginęły lub zaginęły podczas Powstania Warszawskiego

Zeszlodzienny marsz ku
czci ludności cywilnej

Wspólnie przywróćmy pamięć o mieszkańcach Warszawy, którzy zginęli lub zaginęli bez wieści oraz w symboliczny sposób przywróćmy tożsamość, którą chcieli im odebrać niemieccy okupanci.

Marsz wyruszy o godz. 19.00, zaraz po centralnych uroczystościach ku czci ludności cywilnej Woli, ze skweru Pamięci u zbiegu ul. Leszno i al. Solidarności, a zakończy się w alei głównej parku Powstańców Warszawy, tuż obok cmentarza Powstańców Warszawy. W alei zainstalowana jest wystawa „Zachowajmy ich w pamięci”, złożona z białych brył, na których widnieją 57 tys. nazwisk poległych.

Podświetlane wieczorami bryły symbolizują znicze, jako hołd złożony ofiarom.

Ujednolicony spis ofiar cywilnych tragedii 1944 r. prowadzi Muzeum Powstania Warszawskiego. Baza powstała na podstawie zgłoszeń mieszkańców i danych uzyskanych z innych instytucji, zawiera ponad 57 tys. nazwisk dostępnych na stronie www.1944.pl. Zgłoszenia do bazy przyjmuje archiwum Muzeum Powstania Warszawskiego: tel. 22 539 79 31, e-mail: ofiary-cywilne@1944.pl lub w siedzibie placówki przy ul. Grzybowskiej 79.

MPW/red.

Wydarzenia w Muzeum Powstania Warszawskiego

Spektakl w reżyserii Natalii Korczakowskiej, fotograficzna gra miejska, przejazd rowerzystów, wspólne śpiewanie powstańczych piosenek – to niektóre z tegorocznych wydarzeń Muzeum Powstania Warszawskiego

Tradycyjnie, 1 sierpnia o godz. 20.00, na Placu Piłsudskiego, odbędzie się **akcja muzyczna „Warszawiacy śpiewają (nie) zakazane piosenki”**. Na spotkanie pełne przyjaznej atmosfery, przychodzą grupy przyjaciół, seniorzy i wszyscy zainteresowani historią Warszawy. Piosenki powstańcze zaśpiewa Chór Warszawiaków z dyrygentem Janem Stokłosą, a spotkanie poprowadzi Tomasz Wolny. Śpiewniki i telebimy wyświetlające teksty, ułatwią zebranym wspólne śpiewanie.

Spektakl „Ajas Maszyna” Natalii Korczakowskiej, dyrektorki artystycznej Teatru Studio, reżyserki teatralnej i operowej, na motywach tekstów „Ajas” Sofoklesa i „Mówcy Ajasa” Michała Bajera, będzie można obejrzeć od 2 do 5 sierpnia o godz. 20.00 w sali pod Liberatorem Muzeum Powstania Warszawskiego, przy ul. Grzybowskiej 79. Obie interpretacje mitu mówią o kompromitacji bohatera, która służy polityce. W starożytnych Atenach Ajasa otaczano czcią i uznawano za bohatera narodowego. Teksty dotyczą konsekwencji przyznania zbroi po zmarłym Achillesie, w wyniku sfalszowanych wyborów, Odyseuszowi. Odyseusz pośrednio przyznaje, że sąd wodzów nie był sprawiedliwy, gdyż zbroja należała się Ajasowi, jako najdzielniejszemu wojownikowi. Na decyzję sędziów wpływ miała Atena, która chciała ukarać Ajasa, za brak okazywania czci bogom. W spektaklu wystąpią Ewa Błaszczyk, Dariusz Maj, Halina Rasiakówna, Paweł Smagała, Mateusz

Smoliński, Krzysztof Zarzecki, a muzykę skomponował Wojciech Blecharz. Bilety do nabycia w Muzeum, na bilety.1944.pl i eventeam.pl.

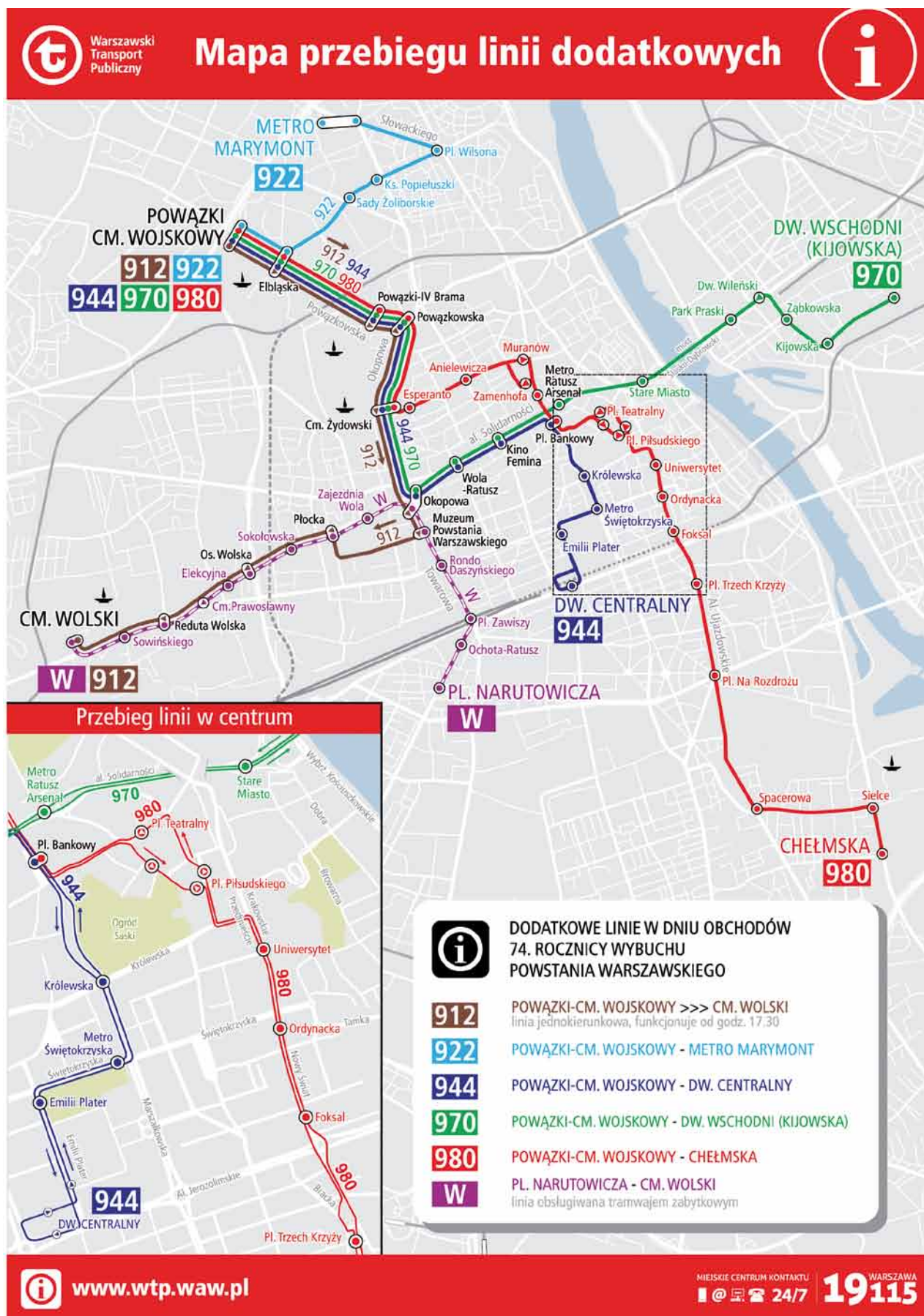
Rowerzyści, którzy chcą uczcić rocznicę sierpnia 1944, będą mogli dołączyć do **Masy Powstańczej** 4 sierpnia o godz. 17.00. Przejazd odbędzie się szlakiem batalionów „Miłosz” i „Ruczał”, w których walczył Kazimierz Leski „Bradł”, patron masy. Oficer polskiego wywiadu, inżynier mechanik, przed wojną był w zespole budującym okręty ORP „Orzeł” i ORP „Sęp”, uczęszczał do szkoły lotniczej w Dęblinie. Był oficerem Oddziału II Informacyjno-Wywiadowczego Komendy Głównej AK. Swoją biografię zatytułował „Życie niewłaściwie urozmaicone”.

Fotograficzna gra miejska „Twoja kłisza z powstania”, w trakcie której uczestnicy poznają historię ulic i budynków związanych z wydarzeniami 1944 r., odbędzie się 4 sierpnia o godz. 15.00 w Śródmieściu Północnym. Gracze wejdą w rolę fotoreporterów, a głównym zadaniem będzie przygotowanie dokumentacji fotograficznej w czterech kategoriach: detal, obiekt w ruchu, portret i reportaż. Graczy, po zakątkach przedwojennej Warszawy, poprowadzi życiorys jednej z sanitariuszek. Wspomnienia kobiety, która powstanie spędziła w Śródmieściu, przeniosą uczestników w nieistniejące zakątki stolicy. Rejestracja: www.1944.pl/rejestracja

MPW/red.

Dojazdy na uroczystości komunikacją miejską

1 sierpnia, w 74. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego, Zarząd Transportu Miejskiego uruchomi specjalne linie autobusowe i jedną linię tramwajową

Trasy linii specjalnych:

LINIA 912 – AUTOBUSOWA

(linia jednokierunkowa od godz. 17.30)

Powązki cm. Wojskowy – Elbląska
– Powązki IV Brama – Powązkowska
– Cm. Żydowski – Okopowa – Muzeum Powstania Warszawskiego – Płocka
– Os. Wolska – Reduta Wolska
– Cm. Wolski

LINIA 922 – AUTOBUSOWA

Powązki cm. Wojskowy – Elbląska
– Sady Żoliborskie – Ks. Popiełuski
– Pl. Wilsona – Metro Marymont

LINIA 944 – AUTOBUSOWA

Powązki cm. Wojskowy – Elbląska
– Powązki IV Brama – Powązkowska
– Cm. Żydowski – Okopowa – Wola Ratusz – Kino Femina – Pl. Bankowy
– Królewska – Metro Świętokrzyska
– Dworzec Centralny

LINIA 970 – AUTOBUSOWA

Powązki cm. Wojskowy – Elbląska
– Powązki IV Brama – Powązkowska
– Cm. Żydowski – Okopowa – Wola Ratusz – Kino Femina – Metro Ratusz Arsenal – Stare Miasto – Park Praski
– Dw. Wileński – Żąbkowska – Kijowska
– Dw. Wschodni (Kijowska)

LINIA 980 – AUTOBUSOWA

Powązki cm. Wojskowy – Elbląska
– Powązki IV Brama – Powązkowska
– Esperanto – Anielewicz – Muranów
(w drugą stronę Żamenhoffa) – Metro Ratusz Arsenal – Pl. Bankowy
– Wierzbowa (w drugą stronę Pl. Teatralny) – Pl. Piłsudskiego
– Uniwersytet – Ordynacka – Foksal
– Pl. Trzech Krzyży – Pl. Na Rozdrożu
– Spacerowa – Sielce – Chełmska

LINIA W – TRAMWAJOWA

Cm. Wolski – Sowińskiego – Reduta Wolska – (w drugą stronę cm. Prawosławny) – Elekcyjna – Os. Wolska
– Sokołowska – Płocka – Zajeżdźnia Wola – Okopowa – Muzeum Powstania Warszawskiego – Rondo Daszyńskiego
– Pl. Zawiszy – Ochota-Ratusz
– Pl. Narutowicza (linia obsługiwana zabytkowym tramwajem)

Ramowe godziny kursowania:

Linia 912: godz. 17.30–20.00

Linia 970: godz. 14.00–21.00

Linia 922: godz. 14.30–21.00

Linia 980: godz. 14.00–21.00

Linia 944: godz. 14.00–21.00

Linia W: godz. 14.00–19.00

Burmistrz Krzysztof Strzałkowski wraz z Radą i Zarządem Dzielnicy Wola m.st. Warszawy
zapraszają na:

II BIEG PAMIĘCI WOLA 1944

5 SIERPNIA 2018

godz. 11:00

PARK

KSIĘCIA JANUSZA

/ LASEK NA KOLE

(ul. Obozowa róg Ks. Janusza)

**UDZIAŁ
BEZPŁATNY**

DYSTANSE:

Dzieci i Młodzież: 200, 400, 800 metrów

Dorośli: 1944 metry

Więcej informacji:

www.wola.waw.pl

MiejskaWola

ORGANIZATOR:

PATRONAT:

ZAPISY:

[http://monsterevent.pl/pomiar-czasu-w-sporcie/
zapisy-on-line/event/50-Bieg-Pamięci---Wola-1944](http://monsterevent.pl/pomiar-czasu-w-sporcie/zapisy-on-line/event/50-Bieg-Pamięci---Wola-1944)

STOPKA REDAKCYJNA:

**Kurier Powstańczy. Wydanie specjalne
Kuriera Wolskiego – Bezpłatnego mie-
sięcznika informacyjnego Dzielnicy Wola.
Wydawca:** Urząd Dzielnicy Wola m.st.
Warszawy, al. Solidarności 90, 01-003

Warszawa

Redakcja: Wydział Sportu, Promocji
i Komunikacji Społecznej, al. Soli-
darności 90, 01-003 Warszawa; tel.:
22 443 56 16
Nakład: 85 000 egz.

Redaktorzy prowadzący: Joanna Rut-
kowska; **współpraca:** Artur Rola; **współ-
praca fotograficzna:** Dariusz Piątkowski,
Wojciech Traczyk
e-mail: kurierwolski@um.warszawa.pl
Redakcja nie zwraca materiałów niezamó-

wionych oraz zastrzega sobie prawo ich
redagowania i skracania.

Wydział Obsługi Mieszkańców:
tel.: 22 443 59 00

Skład, łamanie, korekta i druk:
Business Point Sp. z o.o.